

הלכות בלאים פרק ז

א. הבא לזרע בצד הכרם מרחיק ממנו ארבע אמות מעיקרי הגפנים, וזורע; ואם גפן יחידית היא מרחיק ממנה ששה טפחים, וזורע. היתה שורה אחת שלגפנים זו בצד זו, אפלו הן מאה אין זה כרם, אלא כגפן יחידית; ומרחיק מן השורה ששה טפחים, וזורע. היו שתי שורות, הרי אלו כרם; וצריך להרחיק ארבע אמות מכל צד, ואחר כך יזרע: וכמה יהיה בכל שורה, שלוש גפנים או יותר.

ב. במה דברים אמורים, בשהיה בין כל גפן וגפן מארבע אמות ועד שמונה אמות. אבל אם היה בין שתי השורות שמונה אמות, חוץ ממקום הגפנים עצמן הרי אלו כמבדלות זו מזו, ואינן כרם אחד; ואינו מרחיק אלא ששה טפחים, מכל שורה.

ג. וכן אם היה ביניהן פחות מארבע אמות הרי אלו כגפן אחת, ומרחיק ששה טפחים לכל רוח. היו שלוש שורות אף על פי שיש ביניהן פחות מארבע, הרי אלו כרם; ורואין את האמצע, כאלו אינה.

ד. וכן אם היו שלוש שורות, ובין כל שורה ושורה שמונה אמות או יתר הרי זה זורע בין השורות. לפיכך הנוטע את כרמו מתחלה, והרחיק בין כל שורה ושורה שמונה אמות מתר להביא זרע בתוכו, וירחיק מכל שורה ששה טפחים בלבד; אבל אם זרע חוצה לו, צריך להרחיק משורה החיצונה ארבע אמות כשאר הכרמים: ואין דין בין השורות שלזה הכרם, ככרם שחרב מאמצעו שהרי מתחלה נטען מרחקין.

ה. היתה בשדה זו שורה אחת שלגפנים, ובשדה חבירו שורה שניה כנגדה קרובה לה אף על פי שמפסיק ביניהן דרך היחיד, או דרך לרבים, או גדר שהוא נמוך מעשרה טפחים הרי אלו מצטרפות להיות שתיהן כרם: והוא, שיהיה ביניהן פחות משמונה.

ו. נטע שורה אחת בארץ, ושורה אחת במדרגה אם גבוהה המדרגה מן הארץ עשרה טפחים, אין מצטרפות; פחות מכאן, מצטרפות.

ז. הנוטע חמש גפנים, שתיים כנגד שתיים ואחת יוצאת בזנב הרי זה נקרא כרם קטן, וצריך להרחיק מהן ארבע אמות לכל רוח; אבל אם נטען שתיים כנגד שתיים ואחת באמצע, או שלוש בשורה זו ושתיים כנגדן בשורה שניה אינם כרם, ואינו מרחיק מהן אלא ששה טפחים לכל רוח.

ח. כרם שחרב אם יש בו ללקט עשר גפנים לכל בית סאה, ויהיו נטועות שתיים כנגד שתיים ואחת יוצאת זנב, או יש בו לכוון שלוש כנגד שלוש הרי זה נקרא כרם דל, ואסור לזרע בכלו.

ט. כרם שאינו נטוע שורות שורות, אלא מערבב אם יש בו לכוון שתיים כנגד שלוש, הרי זה כרם. ואם לאו, אינו כרם; אלא דיו להרחיק ששה טפחים מכל גפן וגפן, וזורע.

י. היו העיקרים מכוננין, והנוף אינו מכונן הרי זה כרם; הנוף מכונן, והעיקר אינו מכונן כרם. היו דקות ואינן מכוננות,

הַעֲבֹו וְהָרִי הֵן מְכֻנּוֹת הָרִי זֶה כָּרֶם. כִּיצַד הוּא יוֹדֵעַ אִם מְכֻנּוֹת הֵן, מֵבִיא חוּט הַמֶּדָּה וּמוֹתַח מִזֹּו לָזֹו.

יא. כָּרֶם שֶׁחָרַב בְּאֻמָּצֵעוֹ, וְנִשְׁאָר שָׁלֵם מִכָּל סְבִיבּוֹ אִם יֵשׁ בְּקֶרְחַת שְׂבָאֻמָּצֵעוֹ שֶׁשׁ עֲשָׂרָה אֲמָה הָרִי זֶה מֶרְחִיק מֵעִיקְרֵי הַגָּפְנִים אַרְבַּע אַמּוֹת לְכָל רוּחַ, וְזוֹרֵעַ בְּאֻמָּצֵע הַקֶּרְחַת. וְאִם אֵין בָּהּ שֶׁשׁ עֲשָׂרָה אֲמָה, הָרִי זֶה לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם; וְאִם הֵבִיא הוּאִיל וְהֶרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת לְכָל רוּחַ מִן הַגָּפְנִים שְׁלֹכָרֶם, הָרִי זֶה לֹא קָדֵשׁ.

יב. וְכֵן מְקוֹם שֶׁנִּשְׁאָר פְּנוּי בְּלֹא גָפְנִים, בֵּין סוֹף הַכָּרֶם וּבֵין הַגֶּדֶר שָׁלוֹ, וְהוּא הַנִּקְרָא מַחּוּל הַכָּרֶם אִם יֵשׁ בּוֹ שְׁתֵּים עֲשָׂרָה אֲמָה מֶרְחִיק מִן הַגָּפְנִים אַרְבַּע אַמּוֹת, וְזוֹרֵעַ אֶת הַשָּׂאֵר. הִיָּה בּוֹ פְּחוֹת מִשְׁתֵּים עֲשָׂרָה אֲמָה, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם; וְאִם הֵבִיא הוּאִיל וְהֶרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת, הָרִי זֶה לֹא קָדֵשׁ.

יג. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּכָרֶם גָּדוֹל; אֲבָל כָּרֶם קָטָן אֵין לוֹ מַחּוּל, אֲלֹא מֶרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת מִסּוֹף הַגָּפְנִים, וְזוֹרֵעַ עַד הַגֶּדֶר. וְכֵן כָּרֶם גָּדוֹל שֶׁהִיָּה בֵּין כָּל שׂוּרָה וְשׂוּרָה שְׂמוּנָה אַמּוֹת אוֹ יֵתֶר, אֵין לוֹ מַחּוּל.

יד. הִיָּה הַגֶּדֶר הַמְּקִיף אֶת הַכָּרֶם פְּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טַפָּחִים, אוֹ שֶׁהִיָּה גְבוּהוֹ עֲשָׂרָה טַפָּחִים וְאֵין בּוֹ רֹחַב אַרְבַּעַה טַפָּחִים אֵין לוֹ מַחּוּל, אֲלֹא מֶרְחִיק מִסּוֹף הַגָּפְנִים אַרְבַּע אַמּוֹת, וְזוֹרֵעַ עַד הַמַּחְצָה: אֲפֹלוֹ הִיָּה בֵּין הַגָּפְנִים וּבֵין הַמַּחְצָה אַרְבַּע אַמּוֹת וּמַחְצָה, זוֹרֵעַ אֶת חֲצֵי הָאֲמָה.

טו. גֶּדֶר שֶׁהוּא גְבוּהוֹ עֲשָׂרָה טַפָּחִים, וְכֵן חֲרִיץ שֶׁהוּא עֲמוּק עֲשָׂרָה טַפָּחִים וְרֹחַב אַרְבַּעַה הָרִי זֶה מֵתֵר לְטַע כָּרֶם בְּצִדּוֹ מִכָּאן, וִירְקוֹת בְּצִדּוֹ מִכָּאן; אֲפֹלוֹ מַחְצָה שְׁלֹקָנִים אִם אֵין בֵּין קֶנֶה לַחֲבֵרוֹ שְׁלוֹשָׁה טַפָּחִים, הָרִי זֶה מְבַדֵּלֵת בֵּין הַכָּרֶם וְהַיֶּרֶק בְּגֶדֶר.

טז. גֶּדֶר הַמְּבַדִּיל בֵּין כָּרֶם וִירֵק שֶׁנִּפְרָץ עַד עֶשֶׂר אַמּוֹת הָרִי זֶה כְּפֶתַח, וּמֵתֵר; הִיָּתָה פִּרְצָה יֵתֶר מֵעֶשֶׂר כְּנָגַד הַפִּרְצָה אֲסוּר, עַד שִׁירְחִיק מִן הַגָּפְנִים כִּשְׁעוֹר. נִפְרָצוּ בּוֹ פִּרְצוֹת רַבּוֹת אִם הִיָּה הָעוֹמֵד כְּפֶרוּץ הָרִי זֶה מֵתֵר, וּכְאֹלוֹ אֵין שָׁם פִּרְצָה; הִיָּה הַפֶּרוּץ מְרַבֵּה עַל הָעוֹמֵד לֹא יִזְרַע כְּנָגַד כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַפְּרוּצִים, עַד שִׁירְחִיק כִּשְׁעוֹר.

יז. מַחְצַת הַכָּרֶם שֶׁנִּפְרָצָה אוֹמְרִים לוֹ, גֶּדֶר; גֶּדְרָה וְנִפְרָצָה אוֹמְרִים לוֹ, גֶּדֶר. נִתְיָאֵשׁ מִמֶּנָּה, וְלֹא גֶדְרָה הָרִי זֶה קָדֵשׁ.

יח. בֵּית שֶׁהִיָּה חֲצִיּוֹ מְקַרָּה וְחֲצִיּוֹ אֵינוֹ מְקַרָּה, וּגָפְנִים נְטוּעִים בְּצִד זֶה מֵתֵר לְזֶרַע יֶרֶקוֹת בְּצִד הָאַחֵר: שֶׁהָרִי פִי תְקָרָה כְּאֹלוֹ יֵרֵד וְסִתָּם, וְנִעֲשֶׂה בִּינֵיהֶן כְּמַחְצָה. לְפִיכָּךְ אִם הִשּׁוּהָ אֶת קְרוּוֹי, אֲסוּר.

יט. חֲצֵר קָטָנָה שֶׁנִּפְרָצָה בְּמִלּוּאָה לַגְּדוּלָּה, וְהָיוּ גָפְנִים בַּגְּדוּלָּה אֲסוּר לְזֶרַע בְּקִטְנָה; וְאִם זֶרַע הִזְרָעִים אֲסוּרִין, וְהַגָּפְנִים מְתוּרוֹת. הָיוּ גָפְנִים בְּקִטְנָה, מֵתֵר לְזֶרַע בַּגְּדוּלָּה הוּאִיל וַיֵּשׁ לַגְּדוּלָּה פְּסִין מִכָּאן וּמִכָּאן, הָרִי הִיא כְּמַבְדֵּלֵת מִן הַקִּטְנָה; וְאֵין הַקִּטְנָה מְבַדֵּלֵת מִן הַגְּדוּלָּה.

כ. חֲרִיץ שֶׁהוּא עוֹבֵר בְּכָרֶם, עֲמוּק עֲשָׂרָה וְרֹחַב אַרְבַּעַה אִם הִיָּה מְפֹלֵשׁ מֵרֹאשׁ הַכָּרֶם וְעַד רֹאשׁוֹ הָרִי זֶה נִרְאָה כְּבֵין שְׁנֵי

הַכְרָמִים, וּמִתֵּר לְזֶרַע בְּתוֹכּוֹ: וּבִלְבָד שְׁלֹא יִהְיוּ הַגָּפְנִים מְסַכְכִּין עָלָיו, כְּמוֹ שֶׁבִּארְנוּ. וְאִם לֹא הָיָה מְפֹלֵשׁ הָרִי הוּא כָּגַת שֶׁבְּאֻמָּצֵעַ הַכֶּרֶם: שְׁאֵף עַל פִּי שֶׁהִיא עֲמוּקָה עֲשָׂרָה וּרְחֻבָּהּ אַרְבָּעָה אוֹ יֵתֶר, אֲסוּר לְזֶרַע בְּתוֹכָהּ אֲלֹא אִם כֵּן הָיָה בִּקְרֻחַת שֵׁשׁ עֲשָׂרָה אַמָּה.

כא. שְׁבִיל שְׁבִין שָׁנֵי כְרָמִים, הָרִי הוּא כְּכֶרֶם שֶׁחָרַב מֵאֻמָּצֵעוֹ: אִם יֵשׁ בִּינֵיהֶם שֵׁשׁ עֲשָׂרָה אַמָּה מֵרַחֵיק מִזֶּה אַרְבַּע אַמּוֹת וּמִזֶּה אַרְבַּע אַמּוֹת, וְזוֹרֵעַ אֶת הַמוֹתֶר; וְאִם הָיָה פָּחוֹת מִכָּאן, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׂם.

כב. שׁוּמְרָה שֶׁבְּכֶרֶם אִם גְּבוּהָהּ עֲשָׂרָה וּרְחֻבָּהּ אַרְבָּעָה, מִתֵּר לְזֶרַע בְּרֹאשָׁהּ יָרֵק: וּבִלְבָד שְׁלֹא יִהְיוּ הַשְּׂרִיגִין נוֹגְעִין בָּהּ, כְּדִי שְׁלֹא יֵרָאֶה יָרֵק בְּתוֹךְ הַכֶּרֶם מִלְמַעְלָה.

כג. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמִרְבַּעַת. אֲבָל אִם הִיתָה הַשׁוּמְרָה עֲגוּלָה צְרִיכָה שִׁיהִיָּה בְּתוֹכָהּ חוּל אַרְבָּעָה טַפָּחִים, כְּדִי שֶׁתִּהְיֶה מְפֹלָגַת מִן הָאָרֶץ; וְצְרִיכָה עֶפֶר עַל רֹאשָׁהּ מִלְמַעְלָה, שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים.

כד. הַבֵּית שֶׁבְּכֶרֶם אִם הָיָה יֵתֶר מִשְׁלוֹשָׁה טַפָּחִים עַל שְׁלוֹשָׁה טַפָּחִים, זוֹרְעִין בְּתוֹכּוֹ יָרֵק; וְאִם הָיָה פָּחוֹת מִשְׁלוֹשָׁה עַל שְׁלוֹשָׁה הָרִי הוּא כְּסִתּוּם, וְאֵין זוֹרְעִין בְּתוֹכּוֹ.

כה. גִּפֶּן יַחֲדִידִית שֶׁהִיתָה נְטוּעָה בְּתוֹךְ הַנֶּקֶע, אוֹ בְּתוֹךְ הַחֲרִיץ מֵרַחֵיק מִמֶּנָּה שֶׁשָּׂה טַפָּחִים לְכָל רוּחַ וְזוֹרֵעַ אֶת כָּל הַחֲרִיץ, כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשָׂה בְּמִישׁוֹר; וְאִם הָיָה עֲמוּק עֲשָׂרָה, וְהָיָה רָחֵב שִׁפְתַּת הַחֲרִיץ אַרְבָּעָה אֲסוּר לְזֶרַע בְּתוֹכּוֹ, אֵף עַל פִּי שֶׁהִרְחִיק שֶׁשָּׂה.

כו. וְכֵן גִּפֶּן יַחֲדִידִית שֶׁהִיתָה מְקַפֶּת גָּדֵר גְּבוּהָהּ עֲשָׂרָה וּרְחֵב אַרְבָּעָה לֹא יִזְרַע בְּכָל הַמַּחְצָה, וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִרְחִיק שֶׁשָּׂה; וְאִם הִרְחִיק שֶׁשָּׂה וְזֶרַע, לֹא קִדָּשׁ. וְכִמָּה יֵרַחֵיק לְכַתְּחֻלָּהּ, וְיִזְרַע אַרְבַּע אַמּוֹת לְכָל רוּחַ, וְאַחֵר כֶּךָ יִזְרַע שְׂאֵר הַחֲרִיץ, אוֹ שְׂאֵר הַמָּקוֹם הַמְּקַף גָּדֵר.